

संपादकीय....

नव्या राष्ट्रास राजमान्यता ?

निवडणुका आल्या की अनेक देशप्रमुखांस आपली लष्करी मदोनगी प्रदर्शित करण्याची खुमखुमी येते. ती भागवण्याची संधी ते शोधतच असतात. अमेरिकेचे निवडणुकांकी अद्यक्ष जे बायडेन यांस तशी संधी नुकतीच सापडली. जॉर्डनमधील अमेरिकी तळावर इराकातून कथित इराण-पुरस्कृत दहशतवाद्यांनी ड्रोन हळा केला ही ती संधी. या कथित इराण-प्रेरित हल्ल्यात अमेरिकेच्या चार जवानांस मरण आले. ते निमित्त बायडेन यांनी साधले आणि इराण-पुरस्कृत हूथी बंडखोरांच्या तळावर अमेरिकेने बॉम्बहळे केले. हे केवळ अमेरिकी हल्ल्यामागे इराण आहे या संशयावरुन घडले. अमेरिकी तळावरील हल्ल्यात इराणचा हात आहे, याचा कोणताही सबळ पुरावा यात अद्याप समोर आलेला नाही. तरीही अमेरिकेने हे प्रत्युत्तर दिले आणि आपण ते पुनःपुन्हा देत राहू असा इशाराही बायडेन देते झाले. पश्चिम आशियाच्या वाळवंटाचा आधीच रक्करंजित चिखल झालेला आहे. गाझा पटट्यातील इस्सायली दमनशाही अद्याप थंडावलेली नाही. ती हमास हल्ल्याच्या प्रत्युत्तरार्थ सुरु झाली. गतसाली ७ ऑक्टोबरच्या भयानक दहशतवादी हल्ल्यात हमास बंडखोरांनी १२०० हून अधिक इस्सायलींचा बळी घेतला. त्यानंतर इस्सायल देत असलेल्या प्रत्युत्तरात गाझा पटट्यातील २० हजारांहून अधिक सामान्य नागरिक, मुले-बाळे यांचा बळी गेल्यानंतरही इस्सायलचे हे प्रत्युत्तर अजूनही सुरुच आहे. त्यात आता हे तांबळ्या समुद्रात सुरु झालेल हूथी बंडखोरांचे हळे आणि त्यामागील कथित इराणी हात हे नवे संकट. त्यास अमेरिकी प्रत्युत्तरामुळे हमास-इस्सायली युद्धाची व्यापी वाढपण्याची दाट शक्यता स्पष्ट दिसते. तथापि ही व्यापी वाढवताना बायडेन यांच्या मनात पश्चिम आशियासाठी एका व्यापक धोरण असल्याचे सांगितले जाते. तसे ते खरोखरच असेल तर त्याचे स्वागत करणे अत्यावश्यक. याचे कारण या बायडेनी धोरणातून एका नव्या राष्ट्राच्या मान्यतेची शक्यता दिसते. पॅलेस्टाईन हा तो प्रदेश. सध्या इस्सायल-हमास यांच्या युद्धातील नरसंहार थांबवायचा असेल आणि या संघर्षवर कायमस्वरूपी तोडगा काढायचा असेल तर पॅलेस्टाईनच्या अस्तित्वास राजमान्यता देऊन दोन-देश सिद्धांत प्रत्यक्षात आणण्याखेरीज पर्याय नाही, यावर आता आंतरराष्ट्रीय पातळीवर एकमत झाले आहे. इस्सायलच्या अस्तित्वास नख लावले जाणार नसेल तर पॅलेस्टिनींनाही त्या प्रदेशात अस्तित्वाचा हक्क आहेच आहे, हा विचारही आता सर्वमान्य झालेला आहे. अमेरिकेची पावले म्हणूनच त्या दिशेने पढू लागली असून अमेरिकेचे परराष्ट्रमंत्री अंथनी बिल्केन गेल्या तीन महिन्यातील आपल्या सहाय्या पश्चिम आशिया भेटीत त्याच मोहिमेवर आहेत. अमेरिकेच्या या धोरण-बदलाचे संकेत पहिल्यांदा गेल्या आठवड्यात मिळाले. पॅलेस्टिनी भूमीत दांडार्गाईने घुसखोरी करून राहणाऱ्यांवर अमेरिकेने आर्थिक निर्बंध जारी केले. इस्सायलला इतके दिवस मोकळे रान दिल्यानंतर आणि त्याचा गैरफायदा पंतप्रधान नेतान्याहू स्वतःच्या राजकीय स्वार्थासाठी बेमालूमपणे घेत आहेत हे दिसूनही त्याकडे दुर्लक्ष केल्यानंतर अमेरिकेची ही बदलती पावले अत्यंत महत्त्वाची आहेत. बिल्केन हे त्याच अनुषंगाने वातावरणनिर्मितीसाठी पश्चिम आशियाच्या दौच्यावर असताना तिकडे इंग्लंडचे परराष्ट्रमंत्री, माझी पंतप्रधान डेव्हिड कॅमेरून यांनीही एक अत्यंत महत्त्वाचे विधान केले. “इस्सायलबरोबर करार होण्यापूर्वी इंग्लंड पॅलेस्टाईनला एक प्राण म्हणून मान्यता देईल”, हे कॅमेरून यांचे विधान. संयुक्त राष्ट्रानेही अशा प्रकारच्या अवरथेस राजमान्यता देण्याची तयारी दर्शवली असून पडव्यामागे या संभाव्य राष्ट्रासाठी जोरदार हालचाली सुरु झाल्याचे संकेत यावरून मिळतात.बायडेन यांच्या या प्रयत्नांस राजकीय किनार नाही असे अजिबातच नाही. इस्सायलला मोकळे रान दिल्यानंतर त्यांच्याविरोधात अरब देशांत आणि त्यापेक्षाही मुख्य म्हणजे अमेरिकावासी अरबांत महाप्रवंड नाराजी दाटून आलेली आहे. अवघ्या काही महिन्यांवर येऊन ठेपलेल्या निवडणुकांत बायडेन यांस अरब मतदारांचा हा रोष संकटात आणणार हे सूर्यप्रकाशाइतके स्पष्ट आहे. अशा वेळी नेतान्याहू यांच्यासारख्या दीर्घद्वेषी आणि बेमुर्वतखोर नेतृत्याच्या कृत्यांकडे दुर्लक्ष केल्याच्या पापाची भरपाई म्हणून पॅलेस्टाईनच्या मान्यतेचा रस्ता बायडेन यांनी निवडला असावा असे मानले जाते. हा प्रयत्न यशस्वी झाल्यास त्याचा फायदा ते मिशिगनसारख्या अस्थिर राज्यांत मिळवू शकतात. मिशिगन हे राज्य ना ठाम रिप्लिकनांचे, ना त्यावर डेमॉक्रॅट्स हक्क सांगू शकतात. म्हणून या राज्याचे वर्णन ‘स्विंग स्टेट’ असे केले जाते. अमेरिकेत रिप्लिकन डोनाल्ड ट्रम्प यांचे वारू आताच बेफाम उद्घळत असताना बायडेन यांस मिशिगन यांच्यासारख्या राज्याची अधिक गरज आहे. या राज्यातील अरब-अमेरिकी मतदार पॅलेस्टाईनच्या संभाव्य मान्यतेमुळे बायडेन यांच्या मागे उभे राहतील असा क्यास अनेक वर्तवतात. हा खुंटा अधिकच बळकट करण्याच्या हेतूने बायडेन हे बिल्केन यांच्यामार्फत सौदी अरेबियास पुढे करून इस्सायलबर दबाव आणण्याच्या प्रयत्नात असल्याचे दिसते. अलीकडे गाझा हल्ल्यापूर्वी सौदी आणि इस्सायली यांच्यातील संबंध झापाट्याने सुधारू लागले होते. पण हमासने त्यात खोडा घातला. पुढे हमास निःपातार्थ नेतान्याहू यांनी जी निर्घृण कारवाई पॅलेस्टाईनच्या भूमीत सुरु केली त्यानंतर हे संबंध पुन्हा बिघडले. त्याचा फायदा घेत सौदीचा स्पर्धक इराण आपले राजकारणही पुढे ढकलू लागला. तांबळ्या समुद्रात हूथी वाच्यांकडून मालवाहू जहाजांवर होऊ लागलेले हळे हे त्याचे उदाहरण. हे असेच सुरु राहिले तर इराणच्या कारवाया आणि त्याचे या भागातील महत्त्व वाढणार हे उघड आहे. म्हणजे इराणला आवरायला हवे. ते तसे आवरायचे तर आधी इस्सायलला शांत करायला हवे. पण त्या देशाचे नेतान्याहू तर काही आडमुठेपणा सोडपण्यास तीयार नाहीत. युद्ध असेच सुरु राहण्यातच नेतान्याहू यांचे महत्त्व आपोआप कमी होईल, सौदी-इस्सायली संबंध पुन्हा प्रस्थापित होतील आणि मुख्य म्हणजे या प्रांतात शांतता नांदू लागल्यास इराणला आपले बस्तान बसवता येणार नाही असा हा धोरणी विचार.

**रोज रात्री १२ ला किंवा नंतर झोपत असाल तर तुमचं शरीर कसं
बदलतं पाहा; वजन व कोलेस्ट्रॉलवर होणारा परिणाम व उपाय**

‘मध्यरात्रीच्या’ वेळेची आपल्याकडे बरीच क्रेझ आहे. रात्रीच्या निरव शांततेत कविता सुचतात, अभ्यास होतो, महत्वाची कामे केली जातात, इथपासून ते फक्त बिंज वॉचिंग करून डोकं शांत करण्यासाठी स्वतःचे मनोरंजन करता येते असे कित्येक समज आपल्याही डोक्यात असतील. अनेकांचे संपूर्ण दिवस हे कामात जात असल्याने आता मी माझ्यासाठी वेळ काढणार असं म्हणत रात्री उशिरापर्यंत जागं राहन अनेक गोष्टी करण्याचा लोकांचा मानस असतो. यालाच रिव्हेंज बेडटाइम प्रोक्रस्टिनेशन असं म्हणतात. पण या करायच्या गोर्टींच्या यादीत झोपेचा समावेश नसल्यास तुमचा हा तात्पुरता बदला दीर्घकालीन परिणाम करू शकतो.

यशोदा हॉस्पिटल्स हैदराबादचे वरिष्ठ सल्लागार फिजिशियन डॉ दिलीप गुडे यांनी इंडियन एक्सप्रेसला सांगितले की, दररोज खूप उशिरा झोपल्याने तणाव आणि च्यापच्य समस्या उद्भवू शकतात, एवढंच नाही तर वाढती चिता, नैराश्य आणि बायपोलार डिसऑर्डर सारख्या विविध मानसिक आरोग्य विकारांचे सुद्धा हे कारण ठरू शकते. आपणही आजवर अनेकदा ऐकले असेल की रात्री झोपल्यावर शरीर स्वतःला दुरुस्त करत असते. जसं आपण आपला फोन रात्री रिसेट करतो किंवा रिफ्रेश करतो त्याच प्रमाणे शरीराची सुद्धा एकार्थी पुनर्प्रसी या वेळेत होत असते. तुम्ही रोज उशिरा झोपल्यास या चक्रात अडथळा येतो. त्यातही उशिरा झोपून ज्यांना लवकर उठावे लागते त्यांच्या आयुष्मानवर सुद्धा याचा परिणाम होऊ शकतो. तुम्हाला कोणत्या समस्यांना सामोरै जावे लागू शकते?

विस्कळीत सर्केडियन लय: मध्यरात्रीनंतर झोपल्याने शरीराच्या नैसर्गिक सर्केडियन लयमध्ये व्यत्यय येऊ शकतो, ज्यामुळे हार्मोन अनियंत्रण, च्यापच्यात अडथळे आणि शरीराचे तापमान अनियंत्रित होणे यासारखे त्रास उद्भवतात.

मन विचलित होणे: रात्री उशिरा झोपल्याने एकाग्रता, स्मरणशक्ती
टिकवून ठेवण्यात आणि एकूणच मानसिक सतर्कतेमध्ये अडचणी
येतात. ताण वाढवणाऱ्या हार्मोन्सची वाढ: रात्री उशिरा झोपणे हे
कॉर्टिसोल सारख्या ताण वाढवणाऱ्या हार्मोन्सच्या पातळीत वाढ
घडवू शकते ज्यामुळे तणाव, चिंता आणि वजन वाढण्यासही
हातभार लागतो.

रोगप्रतिकारक शक्तीवर प्रभाव: कमी झोपण्याची शरीराला
सवयंच लागत गेली की हळूहळू रोगप्रतिकारक शक्ती कमकुवत

होऊ लागते, ज्यामुळे शरीराला आजार आणि संक्रमण होण्याच शक्यता वाढते. चयापचयावर परिणाम: मध्यारात्रीनंतरची झोशी शरीराच्या चयापचय प्रक्रियेत व्यत्यय आणू शकते, ज्यामुळे वजवाढप्यास हातभार लागू शकतो. हीच बाब इन्सुलिनला प्रतिरोकरून विकारांचा धोका वाढप्यास योगदान देऊ शकते.

शेवटी (सुट्टीच्या दिवशी) सुद्धा, झोपण्याची व उठण्याची एक वेळ ठरवा व त्याचे पालन करा.
झोपेपूर्वीची तयारी: झोपेपूर्वी शरीराला शांत करायची इच्छा अगदीच योग्य आहे. पण त्यासाठी डिजिटल उपकरणांकडे वळण्यापेक्षा अन्य गोर्टीमध्ये स्वतःला गुंतवा. जसे की वाचन,

डॉ गुडे सांगतात की, दर्रोज उशिरा झोपल्याने एकूणच मानसिल आणि शारीरिक आरोग्यावर परिणाम होतो ज्यामुळे कमी लकंदित होते आणि स्मरणशक्ती कमी होते, तर्सेच शिकण्याअडथळा येतो. तुम्हाला कोलेस्टरॉल आणि हायपरटेन्शनच पातळी वाढण्याचा धोकाही असू शकतो.

झोपेची कमतरता कशी दूर कराल ? (कै ठे झश्ररप उश्रशश ड्लहर्शवर्शश)

झोपेचे वेळापत्रक तयार करा: तुमच्या शरीराच्या अंतर्गंघडग्याळावर नियंत्रण मिळवण्यासाठी दररोज, आगदी आठवड्याच्या

हळ्ड्वार स्ट्रेचिंग किंवा ध्यान करणे.
स्क्रीन्सवर मर्यादा घाला: झोपण्याच्या किमान एक तास आधी
स्क्रीनसह इलेक्ट्रॉनिक उपकरणांचा संपर्क कमी करा, यातून
उत्सर्जित होणारा निळा प्रकाश मेलाटोनिन उत्पादनात व्यत्यय
आणु शकतो.
कधीही खाणे टाळा: रात्री उशिरा जेवण टाळा. स्नॅक्स वगैरे तर
अजिबातच नको. याउलट हलके आणि सहज पचण्याजोगे पर्याय
निवडा. झोपेच्या चांगल्या गुणवत्तेला प्रोत्साहन देण्यासाठी जेवण
खूप महत्त्वाची भूमिका बजावते.

रमाईची महती सांगु तरी किती.. ?

रमाई भिमराव आंबेडकर हे फक्त नाव नाही, हे फक्त कर्तृत्व नाही तर करोडो लोकांना हक्क अधिकार सन्मान स्वाभिमान देणाऱ्या आणि लोकांचे अस्तित्व निर्माण करून त्याला संरक्षणाची सावली देणाऱ्या महापुरुषांचे संगोपन करणारी जगातील सर्वश्रेष्ठ पत्नी व करोडो लोकाची आई आहे. याच आई मुळे आज झोपडीचे महाल झाले, गावबंदी असलेले विमानाने फिरू लागले, सावलीचा विटाळ्या होत होता पण आज जिल्हाधिकारी, पोलीस अधिकारासारख्या मोक्याच्या जागी गेले, कोणी त्याही पेक्षा मोठे होऊन कोणी सचिव तर कोणी देशाचे नियोजन करू लागले. गावात बोलता येत नसलेले लोक आज दिल्हीच्या दरबारी भांडू लागले, गावात चालता येत नव्हते आज चारचाकी घेऊन फिरू लागले, लोकांनी स्वप्नातही बघितला नव्हता असा बदल या देशात घडला आणि हा बदल, हि क्रांती होण्यामागे रमाई आंबेडकर यांचे मोठेपण, मनाची श्रीमंती आणि आईची माया हे खुपच महत्वाचे आहे. रमाईची महत्ती, रमाईची किर्ती आणि रमाईचे जिवन हे शब्दांत बंधिस्त करताच येत नाही. या भारत देशाला जो अनमोल हिरा मिळाला तो हिरा म्हणजे डॉ बाबासाहेब आंबेडकर. याच डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांनी आपल्या बुद्धीमतेच्या जोरावर हजारो वर्षांपासून ची विषमतावादी, मानवाला मानुस म्हणून नाकारणारी व्यवस्था उद्भुत्त करून माणसाला माणूस म्हणून सन्मान देऊन सर्व प्रकारचे समान हक्क अधिकार देणारी व्यवस्था निर्माण केली. आज या व्यवस्थेचे फळे चाखताना आपल्याला गांभीर्य नाही कारण आपण ही व्यवस्था निर्माण होण्यामागचा संघर्षच कधी समजून घेतला नाही. रमाई समजून घेताना आम्ही रडणारी रमाई, दुःखी रमाई आणि गरीब रमाई समजून घेतली. परंतु रमाई रडणारी नाही तर लढणारी आहे, रमाई दुःखी नाही तर सुखी आणि समाधानी आहे, रमाई गरीब नाही तर मनाची श्रीमंती एवढी आहे की कशात मोल होऊ शकत नाही. बन्याच वेळा आम्ही रमाईला भावनिक व अर्धवट समजून घेतो. पण कर्तृत्वान आणि परिपुर्ण कठोर मनाची

रमाई आणि समजून घेण्यात अपयशी पडलो. एक गोष्ट लक्षत घेणे आवश्यक आहे ते म्हणजे रमाईच्या जिवनात दुख, संकटे खुप होते परंतु रमाई रमाई कधी दुखी नव्हती. संकटावर मात करून, मनाला धिर देऊन डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या पाठीशी गंभीर उभे राहणे हे सर्वसामान्य स्थिती काम नाही. खरं तर आम्ही रमाई समजून घेण्यात स्वारस्यच दाखवले नाही. अनेक घरांमध्ये डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांचा फोटो असतो, रमाईचा फोटो असतो, लोक शिकलेले असतात, लाखांने रुपये पगार घेतात, फिरायला गाडी असते तरीही लोकांना रमाई जयंती ची आठवण राहत नाही. काही ठिकाणी आठवण असते पण गांभीर्य नसते हि शोकांतिक आहे. आम्ही बोलताना सहज बोलतो रमाईने तिन मुले एक मुलगी एकुण चार अपत्य गमावले. रमेश, गंगाधर, राजरत्न आणि मुलगी इदु असे चार अपत्य रमाईने गमावले. थोडा जरी विचार केला तर अंगावर काटा येतो. स्वतः पोटच्या चार लेकरांचा अंत्यविधी स्वतः हाताने करायचा आणि स्वतः च्या मनासोबतच डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांना धिर द्यायचा. केवढे मन आणि केवढा मनाच्या मोठेपणा असेल. चार मुल केवळ समाजाच्या हितासाठी त्यागने हि गोष्टच कल्पना शक्तिपलिकडी आहे. डॉ बाबासाहेब आंबेडकर त्यावेळचे सर्वात मोठे विद्वान, सर्व क्षेत्रात पारंगत त्यांनी ठरवलेले असते आणि रमाईने अडवले असते तर त्यावेळी सर्वात मोठयाचा पगाराची नोकरी करून दोघेही आनंदाने राहु शकले असते. परंतु स्वतः ची चार मले गमावन दरम्हाडॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या

A portrait of a woman and a man against a solid blue background. The woman, in the foreground, has dark hair pulled back and is wearing a white top. She has a red bindi on her forehead and is looking directly at the camera with a neutral expression. Behind her, the man is partially visible, wearing glasses, a light-colored shirt, and a tie. He is also looking towards the camera. The lighting is soft, creating a gentle shadow on the right side of their faces.

डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांना स्वतः च्या कुटूंबाकडे पाहिजे त लक्ष देता आले नाही, पाहिजे तसे भौतिक सुख भोगता आले नाही कारण त्यांनी भोगले असते तर आज आपले हाल असते. रम्या जर घर बंगला गाडी मध्ये गुंतुन पडली असती तर आज भारतातील महिला, ओबीसी, एससी, एसटी प्रवर्गातील लोकांची दैनिय हात कायम असती. आपल्याला चांगले जिवन मिळावे सुख मिळावे म्हणून त्यांनी संघर्ष केला तर त्यांनी सांगितलेल्या मार्गाने जा आपल नैतिक कर्तव्य नाही का? फक्त मोठे घर बांधने, घरात मोठे मोठे फोटो लावणे, गाडीत फोटो लावने म्हणजे तुम्ही रमाईच्या विचाराचे डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांचे अनुयायी आहे असे मुळी नाही. तुम्ही आणि तुमच्या परिवारातील सदस्य दरमहा लाख रुपये कमवतात, गाडीने फिरवतात आणि तुम्ही रोज डॉ बाबासाहेब आंबेडकर व रमाई यांच्या समोर नतमस्तक होता पण आपल्या कमाईच्या पाच टक्के भाग बाजूला काढून तो समाजातील शिक्षण आरोग्य व रोजगारावर खर्च करत नसाल स्वतःला डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांचे अनुयायी व रमाईचे लेकर म्हणून घेण्यात काही अनुभव नाही. रमाईने आपल्या पतीची संपूर्ण आर्थिक कमाई समाजासाठी दिली आणि आम्ही किती देतो याची समिक्षा करून मुलांबाळांना सुखी ठेवून आर्थिक मदत करणे आवश्यक आहे. नाचगाणे आर्थिक मनोरंजन करण्यासाठी दिलेल्या पैॱशाचा आणि सामाजिक कार्याचा काहीच संबंध नाही. रमाई जेव्हा छत्रपती शाहु महाराज यांच्या निवासी शाळेमध्ये जाते डॉ बाबासाहेब आंबेडकर परदेशी असतात.

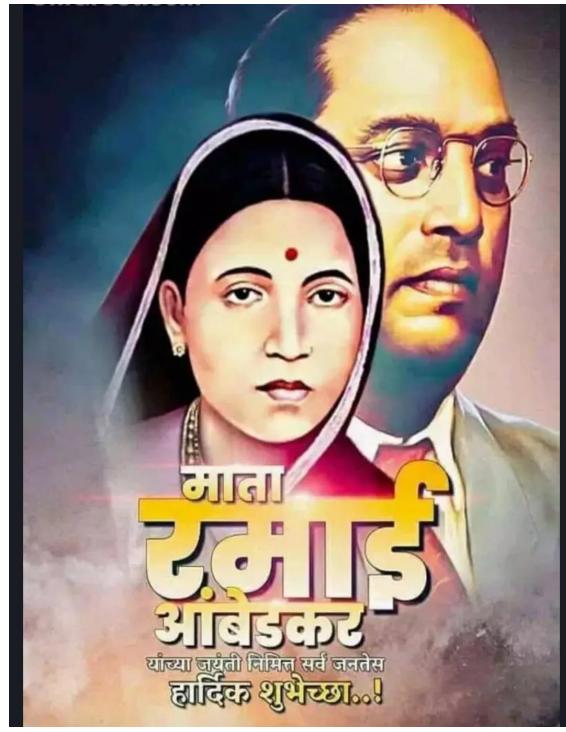
बोलताना, याची जाणीव ठेवताना
आपणही काय करतो याची ही जाणीव असणे आवश्यक असते.
आपण काहीच करत नाही फक्त फोटो ला हार घालून आपण स्वतः
ला अनुयायी म्हणुच शकत नाही. थोडा तरी विचार करा. आपल्या
मुलांची, स्वतःची तब्बेत चांगली नसेल तर नवव्याला किंती ही
महत्त्वाचे काम सोडून अगोदर दवाखान्याची सोय करायला सांगतात,
घरात पैसा असुनही समाजातील लोकांसाठी खर्च करायची हिंमत
होत नाही. मग हे सर्व रमाईने कसं शक्य केले असेल. रमाईचा
त्याग व संघर्ष कोणाकडून च शक्य नाही तरीही रमाईला वंदन
करताना डॉ बाबासाहेब आंबेडकर यांना वंदन करताना आपणही
थोडेफकर तरी समजाच्या हितासाठी आपले योगदान असावे म्हणून
सहकार्य करावे. रमाईची सर कोणीच करू शकत नाही. म्हणून
रमाई सर्वश्रेष्ठ तर आहेच. आणि त्यांची किंती व कर्तृत्व कोणत्याही
शब्दांत मांडता येत नाही. पण त्याबद्दल ऋण व्यक्त करणे आपले
नैतिक कर्तव्य आहे. रमाई जयंती च्या सर्वाना मंगलमय सदिच्छा.

* * * * *

विनोद पंजाबराव सदावर्ते
समाज एकता अभियान
रा. आरेगांव ता. मेहकर
मोबाई: ९१३०९७९३००

आणि रमा रमाई झाली....

आई हा शब्द जगात सगळ्यात व्यापक आणि खूप मोठा आहे. एका बाळाची आई होणं सोपं असतं. पण सर्वांची, समाजाची आई व्हायला तिच्या विचारांची उंची, विचारांची व्यापकता देखील तेवढीच असावी लागते. आणि त्यासाठी खूप त्याग असावा लागते. विचारांची तितकीच उंचीही असावी लागते. अशीच विचारांची उंची गाठलेली आपली सर्वांची आई. आई रमाई. रमाई म्हणजे अनेक दुःखांची साक्षीदार. दुःख सोसेण्याचं बळ आहे म्हणून काय चारही बाजूनी दुःखांचाच मारा व्हावा? त्याला काही अत असावा की नको? पण काळ काही लोकांची परीक्षा घेत असावा. आई रमाईची काळानं अशीच परीक्षा घेतली. वणंदगाव नावाच्या छोट्या खेड्यात दाभोलजवळ तिचा जन्म झाला. तिच पाळव्यातील नाव भागारथी होतं. तिची आई तिला लाडाने भागू म्हणायची. तीन मुली एक भाऊ. त्यात रमाई दुसर्या क्रमांकाची. मोठीचं आकाबाईचं लग्र झालेलं. ती सासरी गेलेली. रमाई नंतर गौरी आणि शंकर ही तीन बहिण भाऊ. घरी प्रचंड दारिद्र्य. आणि आता रमाईच्या लग्राचाही ही खर्च आई-वडिलांवर येऊन ठेपला होता. त्यात घराची पडऱ्यांड झाली. एक सावरायला गेलं तर दुसरा पसार झाला. सुखदुःखांची लपाछणी चालली होती. तरीही रमाईचे आई वडील रुक्मिणी आणि भिकू एकमेकांना धीर देत राहिले. अपार कष्ट करून त्यांनी रमाईला सुखी ठेवण्याचा प्रयत्न केला. ते सगळं दिसत होतं. त्या कोवळ्या वयातही तिची समजशक्ती प्रचंड होती. रुक्मिणी आणि भिकू जिवाची पर्वा न करता अपार कष्ट घेत राहिले. प्रचंड कष्टाने रुक्मिणी फार खंगून गेली होती. त्यातच ती आजारी पडली. तिने खाट धरली. कदाचित कधीही बरी न होण्यासाठी! अनेक गावगाड्यातील उपचार झाले. पण रुक्मिणी उपचाराला प्रतिसाद देत नव्हती. तिची प्रकृती खूप गंभीर झाली. शेजारीपाजारी सगेसोयेरे येऊन तिला भेट देत होते. धीर देत होते. पण ते निरर्थक झाले. त्या आजाराने घात केला. आणि रमाई आई विना पिकारी झाली. रुक्मिणीच्या मृत्युनंतर भिकूवर मोठाच पहाड कोसळला. रमाईला ते दुःख समजत होतं. भिकू तर अगदीच लुळा पांगळा झालाय. गौरी आणि शंकर वयाने लहान असल्याने त्याना फार काही कळत नव्हतं. अत्यल्प वयात रमाईला गौरी आणि शंकर साठी आईची ही भूमिका पार पाडवी लागाणार होती. आणि ती भूमिका रमाईला पार पाडतच होती. अगदी काही दिवस गेले आणि वडील भिकूही कमालीचा खंगून गेला.

पुन्हा रमा एका अर्थाने वडिलांच्या प्रेमाला मुळ कली. बाबासाहे ब शिकत असताना तिची बरीच ओढाताण झाली. रमाईने एक एक मुलांचा मृत्यु पाहिला. पोटचा गोळा अखेरचा श्वास घेत होता. आणि रमाई हद्दलपणे बघत होती... बाबासाहेबांनी फुलेंचं उदाहरण देत शिक्षणाचे महत्त्व रमाईला पटवून दिलं आणि साक्षर केलं. त्या शिक्षणाचा फायदा झाला. बाबासाहेबांनी क॒ लं बियावरू न रमाईला पत्र लिहिलं. रमाईला आलेलं ते पहिलंच पत्र होतं. त्या पत्राने ती खूप आनंदी होऊन गेली. बाबासाहेबांच्या देबांचे हाल हवाल तिला पृथ्यू अस्पृथ्य आधारावर हृणून जगण्याचे स्वातंत्र्य याविषयी बाबासाहेबांनी काही पत्रातून रमाईला होता. यशवत त्यावेळी या पत्राला उत्तर दिलं. केला होता सुखाच्या काही पत्र रमाईने दुःखाने ओथंबलेली हिलिले होते. बाबासाहेब अमेरिकेला गेल्यानंतर मुलगा जन्माला आला होता. त्याचं नाव होतं. रमेशचा वर्षाच्या आताच मृत्यु झाला. रमेश च्या मृत्यूची बातमी ही तिने बाबासाहेबांना पत्रानेच कळविली होती. बाबासाहेबांची ईंदू ही मुलगी ही मरण पावली. गंगाधरच्या आजाराविषयी देखील रमाईने पत्र लिहिलं होतं उपचाराविना गेलेली मुलं आणि त्यासाठीचा पश्चातप बाबासाहेब आणि रमाईला झाला होता. दुःखाने रमाईचा शरीर पार पोखरून निघाला होता. बाबासाहेब विषयी तिला मोठी चिंता वाटत असे. ती देवभोळी. होती उपास तपास देवधर्म यावर तिचा विश्वास होता. पंढरपूरच्या पांडुंगावर तिचा खूप विश्वास होता. चोकोबाच्या बायकोचा बाळंतपण विठोबाने केलं जनाईचा डडणकाडण त्यांने केलं असं ऐकून होती. आपण पंढरपूरला जावं. दर्शन घ्यावं. असं तिला वाटायचं. तिने बाबासाहेबांकडे आपला एक खडा टाकून पाहिला. आणि बाबासाहेब कडाडले म्हणाले, खालच्या जातीच्या लोकांना पंढरपूरचा पांडुंग दर्शन देत नाही. सातशे वर्षांपूर्वी ते चोकोबालाही घेता आले नाही. जो देव भक्तांना दर्शन देत नाही त्या देवाकडे कशाला जायचं? जो देव पंड्यांचं ऐकतो आणि प्रांजळ भक्तांना जवळ येऊ देत नाही तो देऊ काय कामाचा? काय करायचं आहे पंढरपूरचं? रमाईला वाईट वाटलं पण बाबासाहेबांनी तिला सांगितलं, समजावलं. तू पंढरपुरातून डोकं काढून टाक आणि डोक्यातून पंढरपूर काढून टाक बाबासाहेब म्हणतात, रामू आपल्याला आपल्या त्यागाने गोरगरिबांच्या सेवेनं आपला दुसरा पंढरपूर उभा करू. तिथे लोक भक्तीसाठी नाही तर क्रांतीसाठी येतील. आणि रमाईला बाबासाहेबांचं म्हणणं पटलं पुढे रमाईने कधिही बाबासाहेबांच्या विचारांची सोबत राहुयचं ठरवल. रमाईने अतिशय खडतर आयुष्यात बाबासाहेबांच्या खांद्याला खांदा लावला आणिथ लढा दिला. आणि रमा खन्या अर्थाने रमाई, रमाईला काही पत्र रमाईने दुः

राजू बोरकर-
७५०७०२५४६७
गो.ता.लाखांदूर,जि.भंडारा

माता दमाई महिलांचे प्रेटणा दथान

पतिदेवला सर्वच कामात सतत मदत करीत असतात अशा महिलांचे प्रेरणा स्थान म्हणजे माता रमाई. माता रमाई बाबत आज प्रयन्त अनेक प्रकारचे लिखाण हे भावनिकच झाले आहे. रमाबाईच्या कष्ट त्यागाला भावनिक केल्या गेले आहे.भिमराव आंबेडकर यांना जी साथ मिळाली ती भावनिक कधीच नव्हती ती पतीच्या कर्तव्य दक्षतेला मनापासुन पल्लीची साथ होती. ती प्रेरणा खेड्या पड़यातील व शहरातील झोपडपट्टीत राहणाऱ्या कार्यकर्त्याच्या पत्नीनी घेतली म्हणुन ते आंबेडकर चळवळीतील प्रत्येक जनांदोलनात पति पत्नी सहभागी होतात.विशेष ते सर्वच असंघटित कामगार असतात.पण असंघटित कामगार म्हणुन ते कोणतेही आंदोलन करीत नाही.त्याची त्यांना जाणीव नाही.रमाबाई आणि भिमरावचे सर्व नातलग कोणते कामगार होते?.रमाबाई बदल जेवढा आदर अडानी असंघटित महिला पळतात तेवढा सुशिक्षित सुरक्षित नोकरी करणाऱ्या आणि सुरक्षित ठिकाणी राहणाऱ्या महिला पाळत नाही.अशा महिला आपल्या पतीला बिनपगारी कोणतेही काम करू देत नाही.(देत असतील अशा त्या महिलांचे हार्दिक अभिनंदन आणि माफी मांगुन)आज प्रयन्तचा इतिहास आणि अनुभवा वरुन हे लिहतो. अन्यता आंबेडकर चळवळीत आज जी लेटरहेड वर जागणाऱ्याची जी संख्या आहे .ती राहली नसती.प्रत्येक यशस्वी पुरुषा मागे एका महिलाचा हात असतो तसाच एका अपयशस्वी पुरुषा मागे एका महिलांचा हात असतो.मग घराघरत असलेल्या आंबेडकर चळवळीतील गटागटच्या नेत्यांच्या महिलांचे प्रेरणा स्थान कोणते ?. रमाबाई ह्या बाबासाहेब याच्या प्रत्येक आंदोलनात मनाने सहभागी होत्या पण शरीराने नाही.मुलगा आजारी आहे घरात पैसा अदला नाही.नवरा तिकडे समाजसेवा करतो.

आज शोधून सापडणार नाही.
त्या आजारात मुलगा मरण
पावतो तरी ती महिला विचलीत
होवुन नवया बदल राई चा
पर्वत बनवित नाही.परिस्थिती
समजुन घेते.या ला भावनिक
मुद्दा कसा म्हणता येईल ? हा
समजस पणा, दूरदृष्टिपणा होता.
त्याला दुरदृष्टी म्हणता येईल.
हा मंत्र आज महिलांनी घेणे
गरजेचा आहे.आज समाज ज्या
अवस्थेत आहे त्याच अवस्थेत
त्याचे (बाबासाहेबाचे) कुटुंब आहे
त्याकाळी बाबासाहेब आपल्या
कुटुंबाची आर्थिक परिस्थिती बदल
समाजाची एकूण सर्व परिस्थिती
हे माता रामाबाई समजू शक्त है
विचार करणारी दिसणार नाही.मरण
अन्यता आनंदराज यांनी मिराता
किंवा मार्गदर्शन न घेता इंदुमिल
नसते.कारण त्याची (आंदोलनाची)
वर असे प्रसंग किती वेळा आले.
यांच्या विरोधात होता.गांधी पुणे
ते त्यात मरणार. त्याचा संपूर्ण र
याची कल्पना बाबासाहेब यांना
परिस्थिती काय असेल.घरात आ

पत्रातून कळाले होते.आपल्या देशातील स्पृश्य अस्पृश्य आधारावर
केलेला भेदभाव आणि प्रदेशातील माणूस म्हणून जगण्याचे स्वातंत्र्य
त्यातील मोकळा थास घेणारी माणसं याविष्यी बाबासाहेबांनी
पत्रात लिहिलं होतं.आणखीही बरंच काही पत्रातून रमाईलरा
कळालं होतं. रमाईला खूप आनंद झाला होता.यशवत त्यावेळी
छोटा होता. रमाईने देखील बाबासाहेबांच्या पत्राला उत्तर दिलं.
पत्रातून तिला झालेला आनंद तिने व्यक्त केला होता सुखाच्या
गोषी जशा रमाईने मांडल्या होत्या तसेच काही पत्र रमाईने दुसऱ्या

वर्णन करून ठेवले आल्या
थोर विचारवंतांनी ? .
रमाबाई ची रमाई कशी
झाली किती लोकाना माहित
आहे.बाबासाहेब शिक्षणा
करिता आणि समाजाला
मान सन्मान मिळवून देण्या
करिता सतत ब्रिटिशांच्या
बरोबर पत्रव्यवहार आणि
गाठी भेटी घेत असत.असे
एकदा राजगृहावर बाबासाहेब
व रमाबाई राहत असताना
त्यांना अचानक परदेशी
होते.पण रमाबाईला एकटे सोडून
तेव्हा बाबासाहेबांनी आपल्या
का कडे रमाबाईला पाठवितात.
वसतिगृह चालवीत होते त्याच्या
लायला येत असत.रमाबाईला
लागला.नेमके तीन दिवसा नंतर
सूसली नाही.वराळे काका धिंतेत
विचारतात मुले दोन दिवसात
कुरु.कुरु गेली का ?.तेव्हा वराळे
ले मुले उपाशी आहेत त्यामुळे
अन्न धान्याचे ग्ल्यांड महिन्याला
नाही.ते मिळाल्याला तीन दिवस

काका अगदी कंठ दाटून ते सांगत होते.त्यामुळे रमाबाई घरात आपल्या खोलीत जातात थोड्या रडत बसतात.नंतर कापटातील डबा काढतात त्यातील सोन आणि सोन्याच्या हातातील बांगड्या काढून वरालेच्या हातात देतात.विका किंवा गहान ठेवून ह्या मुलाच्या जेवणाचा बंदोबस्थ करा .त्या नंतर मुले पाटभर जेवतात आणि खूप आनंदात राहतात हे पाहून रमाबाई खूप आनंदी होतात.त्यामुळे सर्व मुले रमाबाईला रमाआई रमाई म्हणून बोलायला लागतात.वराळे काकाच्या त्या वेळे असून सर्वच लोक रामाबिला रमाई झाल्या.

रमाबाईचे पतीनिष्ठ उदाहण्या द्रृष्टी समोर ठेवून बाबासाहेब नेहमी जाहीरपणे सांगत असत. स्त्री हा समाजाचा अलंकार आहे.आपल्या कुऱ्बाचे आणि कुळाचा नांव लैकिक सियाच्या शिलावरच अवलबून असतो. स्त्री हि जशी गृहिणी तशी सुसंस्कारित समाज निर्माण करणारी माता हि असते. बाबासाहेब आबेडकर यांच्या वैवाहिक जीवनात सुरवात पासून शेवट प्रयन्त रमाबाई नी हाल अपेष, दुख गरिबी याच्याशी सतत संघर्ष करीत राहिल्या त्यामुळे त्या नेहमी आजारी राहत होत्या पण त्यांनी बाबासाहेबाकडे तक्रार केली नाही अशा माता रमाई च्या १२६ व्या जयंती निमित्त त्यांच्या प्रतिमेला व विचाराना कोटी कोटी प्रणाम आणि सर्व मातांना हार्दिक शुभेच्छा !.धन्यवाद !!!.

* * * * * * * * *
सागर रामभाऊ तायडे,
१९२०४०३८५९,
भांडुप, मुंबई.

8

四四

10

11

नांदन नांदन होत रमाय नांदन महिलांचे प्रेरणा गीत.

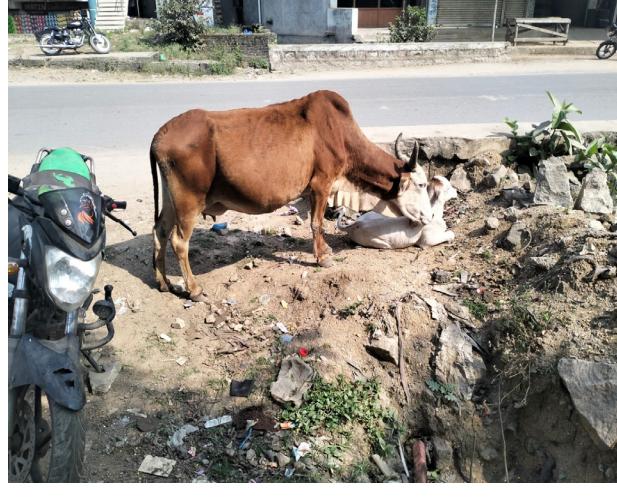
नांदन नांदन होत रमाच
नांदन,भिमाच्या संसारी जस
टिपुर चांदण हे आज महिलांचे
प्रेरणा गीत झाले आहे.गीतकार
प्रकाश पवार यांनी लिहलेल हे
गीत आनंद शिंदे यांनी गायलेलं
व हर्षद शिंदे यांनी स्वरबद्ध
केलेले गीत आज घाराघरात
आवर्जून वाजत असते.प्रत्येक
महिलाच्या तोंडी ह्या दोनतीन
ओळी हमखास असतात.
घरगुती लग्न सोहळा असो
कि जाहीर सभा कोणताही
कार्यक्रम असो त्याठिकाणी हे
गीत हमखास लावल्या जाते.ते
सर्वांचे आकर्षण असते.त्याची
शब्द रचनाच डॉ.बाबासाहेब
आंबेडकरांच्या संसाराचे चित्र
डोळ्या समोर उभे करते.
त्यामुळेच कष्टकरी महिलांना
हे गीत कायम प्रेरणादायी
असते.या गीताला आज पर्यंत
युट्यूबला ११ फेब्रुवारी २०२१
पासून आज पर्यंत ३७ लाख
लोकांनी हे गीत लाईक केले
आहे.तर ४५ लाख ११ हजार
६९३ लोकांनी ते पहिले आहे.
हे गीत आनंद शिंदे यांनी ते
गायिल्या मुळेच अजरामर झाले
आहे.कडूबाई खरात डी जे च्या
तालावर आता युट्यूब वर अनेक
गायकांनी ते परत परत गाऊन
लाखो लोकांना गुणगुणायला व
शरीर हलवाला मजबूर करते.
राज्यातील अनेक गायकांनी
ते गायिले थारे मर्त्त मिहिंा

असं	रमाच	नांदन
भिमाच्या	संसारी	चांदण
जस	टिपुर	संसारी
भिमाच्या	संसारी	चांदण
जस	टिपुर	होती कष्टाच जीवन जगत
		सुख प्रकाश भावी बघत
		होती कष्टाच जीवन जगत
		सुख प्रकाश भावी बघत
नाव	अंतरी	गोंदण
असं	रमाच	नांदन
नाव	अंतरी	गोंदण
असं	रमाच	नांदन
भिमाच्या	संसारी	संसारी
जस	टिपुर	चांदण
भिमाच्या	संसारी	चांदण
जस	टिपुर	नांदनानांदनहोतरमाचनांदन
अग	नांदन	नांदन
होत	रमाच	नांदन
भिमाच्या संसारी	जस टिपुर चांदण	
भिमाच्या संसारी	जस टिपुर चांदण	
भिमाच्या संसारी	जस टिपुर चांदण	
भिमाच्या संसारी	जस टिपुर चांदण	
नांदन नांदन होत रमाच		
नांदन महिलांचे प्रेरणा गीतामधून		
कष्टकरी महिलांनी प्रेरणा घेतली		
आहे. म्हणूनच कष्टकरी महिला		
नेहमी आपल्या घरातील कर्त्या		
पुरुषाला सर्वच कामात सतत		
मदत करीत असतात अशा		
महिलांचे प्रेरणा स्थान म्हणजे		
माता रमाई आहेत. माता रमाई		
बाबत आज प्रयन्त अनेक		
पाकाऱ्याचे विश्वासा दे भानुकिक्का		

The image consists of two main parts. On the left side, there is a portrait of a woman with dark hair, wearing a blue and white patterned sari. On the right side, there is a large block of Marathi text. The text is written in a black font and discusses various topics such as the impact of the Babasaheb Ambedkar movement, the concept of 'Yatyan' (a specific type of social gathering), and the life of Dr. B. R. Ambedkar.

किनवट शहरात रवच्छ भारत सुंदर भारत अभियानाचा बोजबारा

किनवट.ता.प्र./ शेख शोकत :- स्वच्छ भारत अभियानाचा शहरात बोजवारा उडाला असून शहरात अनेक भागात घाणीचे साम्राज्य पसरले असून स्वच्छता अभियान नावालाच असल्याचे कुठल्याही प्रभागात फिरले तरी सहजतेने सहज दिसून येते. किनवट नगरपरिषदेत दोन वर्षांपासून प्रभारी राज सुरु असून घनकचरा व्यवस्थापनाचा ठेकेदार नांदेड मध्ये मुक्कामी राहता किनवट मध्ये सब एजंटकडून घनकचराची कामे करून घेतो त्या कर्मचाऱ्यांना वेळेवर पगारही मिळत नसल्याने मागील चार दिवसापासून या कर्मचाऱ्यांनी संप पुकारला होता सर्वत्र घाणच घाण दिसून आली त्यातच प्रजासत्ताक दिनी किनवट शहरातील प्रत्येक रस्ते कचरामय झाले होते आता नागरिकांनी दाद मागावी तरी कुणाकडे? असा गंभीर प्रश्न निर्माण झाला आहे. अलीकडे केंद्र व राज्य सरकार गाव व शहरे स्वच्छतेच्या दृष्टिकोनातून स्मार्ट करण्याच्या मानसिकेतून अभियान राबवत आहे मात्र दुसरीकडे प्रशासनाचे अधिकारी आणि कर्मचारी या अभियानाला नावा पूरते राबित असल्याचे किनवट शहरात दिसून येत आहे स्वच्छता अभियानाचा शासनाचा आजपर्यंत नगरपरिषदेला कुठलाही पुरस्कार मिळालाच नाही घाणीच्या बाबतीत एखादा पुरस्कार या नगरपरिषेता देता येर्ईल का पाहावे लागेल. अशी परिस्थिती शहरभर दिसून येत आहे शहरात कचर्याची समस्या दिवसेंदिवस गंभीर होत चालली आहे केर कचर्याचे ढिगारे जागोजागी पाहावयास मिळत आहेत एकंदरीत शहरात स्वच्छ भारत अभियानाचा उघडपणे बोजवारा उडविला जात असल्याचा प्रत्यय येत आहे. असे असले तरी यंत्रणेचे अधिकारी मात्र याकडे डोळेज्ञाक करीत आहेत. या शहरात तालुक्यातील दररोज नागरिक कामासाठी बाजारपेते सामान खरेदी करण्यासाठी येत असतात मात्र शहराचा केंद्र स्वच्छतेच्या विळख्यात सापडल

असेल तर ग्रामीण क्षेत्रातील गावाच्या स्वच्छतेवी कल्पना कशी करावी याची अनुभूतीही शहर देत आहे. किनवट नगर परिषदेत मागील दोन वर्षांपासून प्रभारी राज सुरु आहे मात्र प्रशासकाचा मनमर्जी कारभार चालला आहे शहरात कंच्चयाची समस्या गंभीर होत आहे नगरपरिषद प्रशासनाकडून स्वच्छ भारत अभियानाचा उदो उदो केला जातो फोटोसेशन करून स्वतःचीच पाठ स्वतः नगरपरिषद थोपटून घेताना दिसत आहे नगर परिषद कार्यालयातील स्वच्छतागृह तर कायम घाणीच्या विळख्यातच असल्याचे स्पष्ट दिसून येत आहे मात्र या समस्येचा नगरपरिषदेला विसर पडला आहे शहरातील गल्होगल्हीत कंच्चयाचे ढिग दिसून येतात कचरा संकलन

करणाऱ्या घटा गाड्या असल्या तरीत्या आपूर्या आहेत. दान, तीन दिवसाला या गाड्या येतात. मागील काही दिवसापूर्वी यातील काही गाड्या बंद केल्या मात्र यातून स्वच्छतेचा प्रश्न सुटलायचा नाही भाजी मार्केटच्या प्रवेशद्वारावर एक देशी दारुचे दुकान असून त्यात दुकानासमोर चकणा विक्रेत्यांची दुकान थाटली आहेत याचा रस्त्यावरच उभे राहन दारुडे दारू ढोसतात त्याच्यासमोरच मच्छी मार्केट नगरपरिषदेने बांधले आहे पण रस्त्यावरचा मच्छी आणि खेकडे विक्रीचा व्यवसाय बिंदिकतपणे सुरु असतो त्यामुळे दारुडेने आणि घाणीमुळे महिला भगिनी आणि ज्येष्ठ नागरिकांनी हा भाजी मार्केटमध्ये जाण्याचा रस्ता बंद केला आहे. त्यातच रस्त्यावरच अतिक्रमण धारक बिनधास्तपणे आपले दुकाने थाटत आहेत शिवाजी चौक हनुमान मंदिर आणि मुख्य रस्त्यावर अतिक्रमणासाठी अतिक्रमण त्यातच लहान-मोठे वाहन रस्त्यावर ठेवले जातात आणि लहान मोठे दुकानदार ही रस्त्यावरचा आपला व्यवसाय मांडत असतात पण अतिक्रमण हटाव मोहीम नगर परिषदेला घेण्याची अजिबात इच्छा नाही ज्या ठिकाणी अतिक्रमण काढण्याची गरज नाही. मात्र वारंवार अतिक्रमण काढण्याचे नाटक ही नगरपरिषदेने नेहमीच करत असते त्यातच जुगार मटक्याचे अड्डे हे भाजी मार्केट बस स्थानकाच्या सभोवताल असून दारुडे या ठिकाणी मोठी गर्दी करतात हा रहदारीसाठी मोठा अडथळा आहे तर बस स्थानकासमोर राष्ट्रीय महामार्ग निर्माण होताच या रस्त्यावरच चक्र हॉटेल वाल्यांनी आपले पेक्के हॉटेलही थाटून रहदारीस अपशकुनव्याके केला आहे. मोकाट जनावरे गाढवांचा, डुकरांचा मुक्त संचार आणि भटक्या कुक्रांचा उच्छांद याचा त्रास जनतेला होणार नाही याकडे लक्ष देण्यास नगर परिषदेला वेळच नसल्याने किनवट शहराची घाणीच्या विळळव्यातून कधी मुक्तता होईल हे सांगणे सध्या तरीकी कठीणच दिसून येते आहे.

शिक्षक भंडारे व कासाडीवार यांचा सेवापुर्ती कार्यक्रम स.वि.मं. मांडवा येथे उत्साहात साजरा

कासाडीवार यांची आज आम्हाला कमतरता
जाणवत असुन त्यांनी त्यांची सेवा बजावत
असतांना विद्यार्थ्यांमध्ये स्वतःला वाहून
घेतले होते. असे भरभरून कौतुक केले. हा
कार्यक्रम आक्टोंबर मध्येच घ्यायचा होता
परंतु आमचा सहकारी शिक्षकमित्र यांचा
दुर्दैवी मृत्यू झाल्याने हा सेवापुर्तीचा कार्यक्रम
प्रजासत्ताक दिनाचे औंचित्य साधून घ्यावा
लागला. यासमयी विद्यार्थी व विद्यार्थीनी
पण दोन्हीही शिक्षकांचे कौतुक केले. आणि
शिक्षकांसोबत देशगितावर नृत्यही केले.

शेवटी भंडारे सर व कासाडीवार
सर यांनी आपले मनोगत
मांडतांना विद्यार्थ्यांनी आई-
बडीलांचे आदर करावे त्याचप्रमाणे
शिक्षकांचेही आदर करावे व या
शाळेचा आदर्श जगापुढे मांडावे
असे बोलतांना आम्ही या शाळेस
सोहून जात असल्याबद्दल खंत
व्यक्त करत असतांना दोघांचेही
अश्रु अनावर झाले होते. या
कार्यक्रमास शाळेचे सहशिक्षक
मंगोश भटकर, नरसिंग इरपेनवार,
सुजाता समुद्रलवार, श्रीमती मेघा
लिपिक कृष्णा सर, सेवक
नुडपेलीवार, गोविंद गिते, पत्रकार
गायभाये, कामराज माडपेलीवार,
व विद्यार्थिनींनी तसेच गावकच्यांनी
प्रमाणात सहभाग नांदविला होता.
याचे संचलन मंगोश भटकर सर यांनी
आभार नरसिंग इरपेनवार यांनी

रोटरीच्या ग्लोबल ग्रॅंट सकल्पनेतून कृषी औजारे बँकेची स्थापना

ब
ल
री
गी
री
फ
,
री
न
गी
या
थ
री
द्र
ल्ल
ठी

ऑनलाईन पद्धतीने अमेरिका येथील प्रांतपाल डायाने दोनाहेर, फाउंडेशन चैअर सिंडी होर्जमन, या प्रकल्पाचे प्रमुख संजय देशपांडे, डॉ. शुभांगी ठाकूर उपस्थित होते. कार्यक्रमस्थळी रोटरी डिस्ट्रिक्ट फाउंडेशन चैअर सुहास वैद्य, माजी प्रांतपाल डॉ. हरिप्रसाद सोमाणी, नियोजित प्रांतपाल तसेच प्रकल्प प्रमुख सुधीर लातूरे, ज्ञान प्रबोधिनीचे कार्यवाह सुभाषाराव देशपांडे, डिस्ट्रिक्ट सेक्रेटरी प्रमोद शिंदे, ज्ञान प्रबोधिनीचे केंद्र प्रमुख अभिजित कारे, सुरेश मरगळे, रोटरी सहाय्यक प्रांतपाल विशाल जैन, डॉ. बी.आर.पाटील, शशिकांत मोरलावार, डिस्ट्रिक्ट डायरेक्टर सीए नितीन कुदळे तसेच रोटरी क्लब ऑफ लातूर मिडटाउनच्या सदस्यांसह छत्रपती संभाजीनगर, सोलापूर, उमरगा, लातूर येथील रोटरी सदस्य, शेतकरी व नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शरद पवार गटाकडून चार
चिन्हं निश्चित, एकाची निवड
होणार;

मुंबई: राष्ट्रवादी पक्ष आणि चिन्हाचा निकाल अजित पवार गटाच्या बाजूने लागल्यानंतर आता शरद पवार गटाने चार चिन्हांची निश्चिती केल्याची माहिती समोर येत आहे. त्यापैकी एका चिन्हाची निवड करून बुधवारी निवडणूक आयोगाला त्याची माहिती देण्यात येणार असल्याची माहिती आहे.

शुक्रवारी संध्याकाळी ४ वाजेपर्यंत शरद पवार गटाला आपल्या नव्या पक्षाचं नाव आणि चिन्हाची सूचना देण्याची मुदत आहे. केंद्रीय निवडणूक आयोगाने या आधी शिवसेनेचा निकाल देताना शिंदे गटाला पक्ष आणि चिन्ह दिल होतं. तशाच प्रकारचा काहीसा निर्णय राष्ट्रवादीच्या बाबतीत येऊ शकतो अशी काहीशी शंका शरद पवार आणि त्यांच्या नेत्यांना होती. त्यामुळेच जर पक्ष चिन्हाचा निकाल अजित पवार गटाकडून लागलाच तर काय करायचं हे धोरणही आधीच ठरल्याची माहिती समोर येतेय.

चार चिन्हांची निवड, एकाची निवड होणार शरद पवार गटाकडून त्यांच्या नव्या पक्षासाठी चार चिन्हांची निवड करण्यात आल्याची माहिती समोर येत आहे. त्यापैकी एका चिन्हाची निवड ही करण्यात येणार आहे.

अजित पवारांसोबत किंती आमदार?

- महाराष्ट्रातील ४१आमदार
- नागालंडमधील ७ आमदार
- झारखंड १ आमदार
- लोकसभा खासदार २
- महाराष्ट्र विधानपरिषद ५
- राज्यसभा १

विधार्थ्यांच्या कलागुणाचे आ.धिरज देरामुख व सौ. दीपरिखा देरामुख यांच्याकडून कौतुक, विधार्थ्यांशी साधला मनमोकळेपणाने संवाद

लातूरः— वाचनाची आविष्या
निर्माण होऊन त्या माध्यमातूर
चांगले व्यक्तिमत्व घडावे या हेतू
रीड लातूर उपक्रमाची सुरुवात
करण्यात आली. या उपक्रमाच्या
माध्यमातूर पहिल्या टप्प्यात शहाव
व ग्रामीण मधील काही शाळा
मधील विद्यार्थ्यांना इंग्रजी भाषेतील
पुस्तके वाचणासाठी दिली आंदोलन
वापर मोठ्या प्रमाणात संबंधित
केला जात आहे. रीड लातूर
नुकतेच काही लहान विद्यार्थ्यांशी
विलासराव देशमुख व सौ. दीपा
देशमुख यांनी मनमोकळेपणाने
संवादा दरम्यान विद्यार्थ्यांनी
शिक्षण घेऊन काय बनायचे
कोणता खेळ आवडतो, अभ्यास
काय छंद आहेत याविषयी
यावेळी कु. अदिती बादाडे
रेखाटलेली चित्रे सौ. दीपशिख
आमदार धिरज देशमुख यांना
तिने स्वतः लिहिलेल्या कथा
दाखवल्या. यावेळी कु. वर्तिका सुरु
पर्यावरणाविषयी लिहिलेली व

वाचून दाखवला, कु.अदिती
 चव्हाण या विद्यार्थिनीने
 स्वलिखित कविता सादर
 केली. चि.स्वरूप नागापुरे
 या विद्यार्थ्याने राष्ट्रपुरुषांच्या
 चारिस्त्रातून आपण काय
 घ्यावे यांविषयी प्रभावीपणे
 भाषण केले, कु.आर्या
 र्थिनीने श्रीकृष्णा विषयीचा संवाद
 वेळी चि.वश दीपशिखा धिरज
 नाना दीपशिखा धिरज देशमुख,
 सुळ, ओजस्वी राहुल सूळ,
 निंबाळकर (घार), कु.अदिती
 पहल बालाजी पिचारे, अदिती
 कु.आर्या प्रवीण पाटील, शेख
 यत्री राजकुमार पाटील, श्रावणी
 ग, गौरव सदीप देशमुख शांभवी
 पुर्णज जगताप, श्रीवर्धन शिवराज
 र्न शिवराज बाजूळगे, अनुष्का
 काव्या हरिश्चंद्र चौधरी, आयुषा
 अस्मी आनंद पवार, स्वरूप
 र, सत्यजित मोरे विद्यार्थ्यांचे
 लातूरचे समन्वयक राजू सी
 उपस्थिती होती

इलेहन स्ट्रायकर्स क्रिकेट व्हॉल व केमिस्ट अँड इंजिनियरिंग असो.च्यावतीने लातुरात राज्यस्तरीय टेनिस बॉल क्रिकेट स्पर्धेचे आयोजन

लातूर : इलेहन स्ट्रायर्कस क्रिकेट व्ळब व लातूर जिल्हा केमिस्ट अँड ड्रगिस्ट असोसिएशनच्यावतीने लातुरात दि. ८ फेब्रुवारी २०२४ पासून फार्मा टेनिस बॉल राज्यस्तरीय टेनिस बॉल क्रिकेट स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले आहे. ही स्पर्धा द्यानंद महाविद्यालयाच्या टर्फ क्रिकेट मैदानावर पार पडणार आहे. या राज्यस्तरीय क्रिकेट स्पर्धेचे उद्घाटन गुरुवार, दि. ८ फेब्रुवारी २०२४ रोजी सकाळी साडेआठ वाजता लातूर आयएमएच अध्यक्ष डॉ. अनिल राठी यांच्या हस्ते होणार आहे. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी लातूर जिल्हा केमिस्ट अँड ड्रगिस्ट असोसिएशनचे अध्यक्ष रामदास (तात्या) भोसले हे राहणार आहेत. यावेळी लातूर तालका

केमिस्ट असो.चे अध्यक्ष ईश्वर बाहेती, सचिव नागेश स्वामी, उदगीर तालुका केमिस्ट असो. अध्यक्ष सत्यवान बोरोळकर, सचिव राम सोनटके, लातूर जिल्हा असो.चे सचिव अरुण सोमाणी, एम.एस.एम.आर.ए. लातूर युनिटचे सचिव रामेश्वर देवणे आदी मान्यवरांची प्रमुख उपस्थिती राहणार आहे. या राज्यस्तरीय क्रिकेट स्पर्धेच्या उद्घाटन सोबृह्यास क्रिकटप्रेमींनी मोठ्या संख्येने उपस्थित रहावे असे आवाहन प्रमोद लिंगाडे, अंकुश घाटो, गिरीश चव्हाण, संदीप पांचाळ, रमेश बोडके, सिद्धेश्वर बिराजदार, प्रदीप खुणे, अविनाश बोबडे, सर्यकांत बिराजदार (पाटील). नारायण कोदळे . विशाल पाटील यांनी केल आहे.